

STATENS JERNVÄGAR

IV DISTRIKTET.

Distriktschefen

ÖSTERSUND.

*

D.-nr 207

*Till
Postinspektören i Nona Post-
distriktet.*

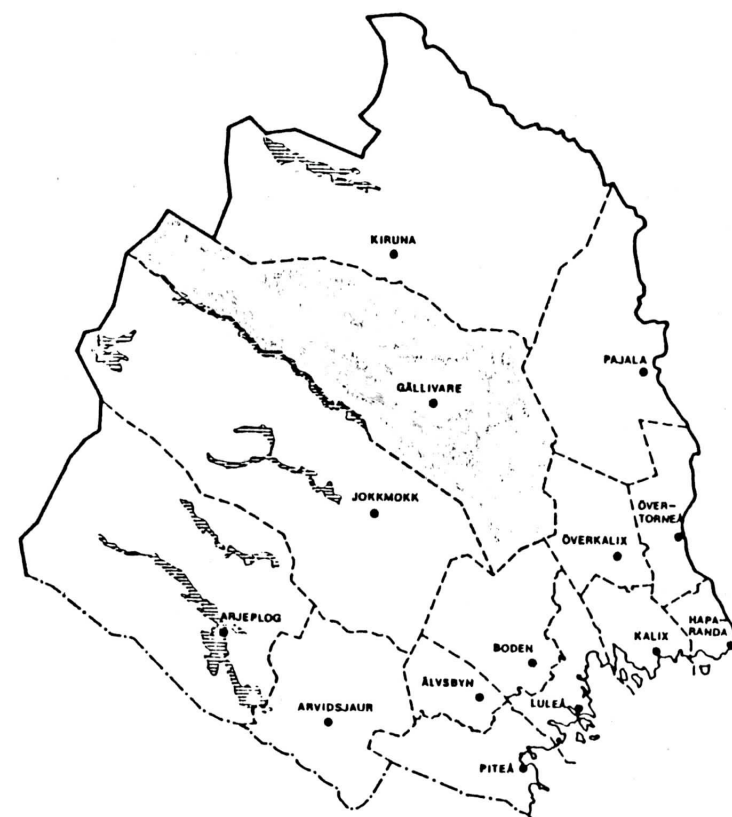
*Sedan Trafikinspektören vid 22 trafiksek-
tioner till mig med eget yttrande öfverlemnade
eller skrifvulle af den 15 dennes, D.N. ⁵²⁷/₄₈₇, med
framtäning i anledning af väckt fråga om
inrättande af poststation vid Koshivara häu-
plats, har jag äran härigenom till svar meddela,
att hinder icke anses mota för poststations in-
rättande derstädes, liksom icke heller för att de
postfränder bantagen N: 295 och 296 der få göra
regulbundet upphäuf Östersund den 24 Mars 1900.*

S. W. M. M. M.

Erik Lindgren

Posthistoriska glimtar från Gällivare kommun

Norrbottens län

Innehåll

Ort	sid	Ort	sid
Dokkas	29	Nilivaara	29
Fjällåsen	16	Nuortikon	11
Granhult	27	Palohuornas	33
Gällivare	2	Polcirkeln	9
Hakkas(byn)	8	Puoltikasvaara	4
Håmojokk	21	Purnu	28
Killinge	17	Purnuvaara	30
Kilvo	25	Pålkem	27
Kompelusvaara	4	Ripats	20
Koskivaara	15	Risbäck	21
Koskullskulle	13	Ritsem	34
Kääntöjärvi	28	Sammakko	33
Leipojärvi	24	Sarvisvaara	6
Linaälv	23	Satter	8
Malmberget	8	Sikträsk	17
Markitta	26	Skaulo	26
Moskojärvi	26	Skröven	21
Mårdudden	27	Suorva	27
Mäntyaara	31	Tjautasjaur	13
Nattavaara	5	Torajärvi	22
Nattavaaraby	30	Ullatti	14
Nautanen	18	Vettasjärvi	28
		Vietasbygget	33
		Yrttivaara	8
		Äijvaara	15

Förord

I mitt försök att lämna exempel på den posthistoriska utvecklingen i vårt land med anknytning till samhället har jag nu valt att se på en kommun i Norrbotten. För hembygdssamlade filatelister är hela länet föredömligt redovisat i den utmärkta boken "Post i Norr". Detta häfte är inte något komplement till den utan får ses som en helt fristående skildring med några exempel på hur befolkningen kunde kämpa för att få bättre postservice i olika delar av det område som i modern tid kommit att ingå i Gällivare kommun eller hur postmästare engagerade sig för detta.

Det är således inte fråga om att beskriva postens utveckling i sin helhet på de olika orterna. Det blir i stället exempel på händelser av varierande slag på några platser, händelser som i någon mån belyser problem som uppstår i relationerna mellan Posten och samhället eller mellan Posten och dess anställda. I flertalet fall har jag inskränkt mig till att redovisa tidpunkter för tillkomst och avveckling jämte uppgifter på föreståndarnas namn, om jag vet dem. Namn på sådana vid lantpoststationer hämtar jag för tiden efter 1920 i boken "Post i Norr". I den mån jag lyckats få fram motsvarande uppgifter för järnvägspoststationerna föreståndare och uppgifter om vid vilka tidsperioder de arbetat, lämnar jag också sådana uppgifter. Ofta vilade ansvaret på järnvägsstationens föreståndare men postsysslan sköttes av biträden, vars namn inte anges i postala handlingar. Vid arkivstudier i Stockholm under sena kvällar på mitten av 1970-talet gjorde jag anteckningar om inte blott namnen på lantpoststationsföreståndarna utan även järnvägspoststationsföreståndarnas namn fram till tiden för första världskriget.

De olika orterna presenteras i den ordning de fått poststationer, tidsmässigt sett. I något fall har två poststationer inrättats samtidigt - då väljer jag att presentera dem inbördes i bokstavsordning. Postombud, som inte vid något tillfälle haft status av poststation, namnges i slutet av de avsnitt som berör poststationer genom vilka de utväxlat sin post.

I citat har jag moderniserat stavningen men inte gjort några ingrepp i själva texten. Också orternas namn återges i modern stavning, ibland även i direkta citat. Jag är öppen för synpunkter på häftet från mina läsare.

Växjö i december 1993

Erik Lindgren

Gällivare

I häftet "Postombud" (skriftserien nr 215) har jag berättat något om postuppsyningsmansplatser. I Gällivare tillkom en sådan den 1 mars 1832 som ett resultat av överpostdirektörsämbetets skrivelse den 31 januari 1832. Stöd för en väsentlig utvidgning av landets postnät hade man i ett regeringsbeslut den 27 mars 1830, vilket godkände de ändringar som föreslagits från postverkets ledning och som med efter hand tillkomna beslut gav större möjligheter till mera frekvent postföring.

Medgivandet att utöka postnätet och tillsätta postuppsyningsmän utnyttjades för en ny postgång i mars 1832 från Luleå över Hedensbyn och Jokkmokk till Gällivare med postuppsyningsmän i Jokkmokk och Gällivare. Övriga platser i Norrbotten som samtidigt fick uppsyningsmän var Boden och Överkalix, medan ytterligare fem postuppsyningsmän tillsattes fyra månader senare, nämligen i Karesuando, Maunu, Pajala, Vittangi och Övertorneå.

				Överkalix—Gällivare.					
				(Gångpost.)					
F.	—	11,0	e. m.	2,5	Överkalix postexpedition ...	F.	4,0	—	e. m.
				2,2	Orasjärv				
				2,0	Öfre Lansjärv				
				2,2	Skröfven				
				2,2	Nedre Hakkas				
				2,2	Lejpojärvi				
M.	1,0	—	f. m.	2,5	Gällivare poststation	O.	—	2,0	e. m.
				13,6					

Postföringslinjen mellan Överkalix och Gällivare inrättades formellt 1832 och fullgjordes ursprungligen var 14:e dag men frekvensen ökade efter hand, för att åter minska någon gång. Från 1879 års ingång gällde denna postföringstidtabell. Med petitstil angivna orter hade vid detta tillfälle inga egna poststationer.

Det var vanligt att civilstatstjänstemän fick ansvar för posten, både som uppsyningsmän och senare som poststationsföreståndare. Så blev också fallet i Gällivare med kronolänsmannen Carl Dahl. Dennes efterträdare Theodor Silfverbrand hade förmånen att bli poststationsföreståndare i Gällivare den 1 oktober 1865, då uppsyningsmansplatsen fick status av poststation. Detta var en förbättring som kom många postuppsyningsmansplatser till godo.

Bakom förändringen låg ett medgivande i mars 1860 av regeringen till poststyrelsen att "å lämplige ställen inrätta ett nytt slag av poststationer, vilka äro ämnade att, såsom speditionskontor, för mera avlägsna orter underlätta förbindelsen med närmaste postkontor eller postexpedition".

Det kungliga brevet föranledde poststyrelsen att förhöra sig hos länsstyrelserna om behovet av sådana poststationer. Kungörelser från länsstyrelserna lämnade vägen öppen för framställningar om poststationer, framställningar som naturligtvis prövades noga före beslut. Det låg nära till hands att låta postuppsyningsmansplatserna få status som poststationer och därmed större befogenhet.

Det kan vara av visst intresse att notera hur generaldirektör Wilhelm Roos angav en orsak till beslutet om poststationer på landsbygden. I sin historiska återblick i verkets första verksamhetsberättelse omtalade han att brevlådor hade uppsatts vid allmänna postvägar med början 1855 under vissa förutsättningar. Ett villkor var att en kommun eller flera korrespondenter på en ort förenade sig om att genom en lämplig person svara för tömning på behöriga tider av brevlådan. Det reglerades genom ett kungligt brev den 9 mars 1855 och av postmedel betalades 10 kr om året för bestyret med brevlådan. Men så skriver Roos följande:

"Då emellertid denna utväg till postutväxlingens underlättande endast i ringa mån av allmänheten anlitas, beslöts år 1860 inrättandet av ett nytt slags poststationer, vilka skulle utgöra en art filialkontor till närmast liggande postkontor eller postexpeditioner".

Innan verkningarna av kungabrevet den 9 mars 1860 var synliga, fanns det i vårt land i stort sett inga andra fasta postanstalter än *postkontor*, vid denna tidpunkt 175 stycken. Av dessa var 48 postexpeditioner, en benämning som kan skapa problem för dem som inte sysslat med posthistoria. Låt oss kalla även dem för postkontor. De var i praktiken en lägre klass av postkontor. De högsta klasserna var enligt vokabulären postkontor och de lägsta klasserna var postexpeditioner. Båda slagen var med få undantag förlagda till städer.

Beteckningen *postexpedition* kom till 1849 som resultatet av en form av lönerreglering till postcheferna. Med vissa ändringar under de följande åren upptog 1874 års normalstat sju klassers postkontor, av vilka klasserna I - IV avsåg postkontoren och klasserna V-VII postexpeditioner. Postkontorens chefer kallades postmästare, tillsatta med kunglig fullmakt, medan postexpeditionernas chefer var postexpeditörer, tillsatta av poststyrelsen. Gentemot kunderna hade de samma befogenhet.

Detta slag av postexpeditioner avvecklades med 1881 års utgång, eller - för att vara mera adekvat - termen avvecklades och alla postexpeditioner kallades postkontor. Det blev sålunda ett postkontor som ersatte poststationen i Gällivare den 1 april 1893. En bidragande orsak var att järnvägen från Luleå hade nått fram till Gällivare och börjat anlitas för postbefordran. Postmästare Jöns Svensson i Boden skrev till poststyrelsen den 14 november 1891, sedan han föreslagit att poststationer skulle öppnas i Nattavaara och föreslog vidare, "att tillfälle till fullständig postutväxling järnvägsledes må beredas Gällivare poststation, sålunda, att postutväxling medelst postens försändande uti låst fack igångsattes mellan båda stationerna (Nattavaara och Gällivare) dels ock mellan dem samt postkontoren i Boden och Luleå. Visserligen befordras redan nu post järnvägsledes uti insatsbrevlåda till och från Gällivare, men som med denna lägenhet endast vanliga brev kunna vinna befordran så finner jag skäligt på det livligaste förorda den av mig sålunda föreslagna postturen såsom en välbehövlig förbättring i Gällivare samhälles nuvarande långsamma postkommunikation landsvägsledes över Överkalix".

När poststationen drogs in och ett postkontor inrättades, hade det gått en bra tid sedan den siste kronolänsmannen svingade datumstämpeln i Gällivare, Nils Johan Lomm, som hade efterträtt Silfverbrand med 1879 års ingång. Lomms efterträdare blev den 1 juli 1888 Ida Bucht, som följdes redan den 1 september 1890 av Aurora Clementeoff. Kvinnor fanns då sedan en avsevärd tid i postverkets tjänst. Vid behandling av förslaget vid 1863 års riksdag om statsanställning av kvinnor ansåg regeringen i likhet med poststyrelsen att befattningen som poststationsföreståndare skulle "under vissa omständigheter kunna med fördel anföras även åt kvinnor". Pionjär blev Maria Josefina Adlerstam, som den 7 mars 1874 utnämndes till föreståndare för poststationen Sund i Östergötland.

Gällivares andra kvinnliga poststationsföreståndare fick sluta innan hon fyllt 50 år och nu öppnades ett förvaltningspostkontor med postmästare Gustaf Sundén som chef. Han hade redan vid 1895 års början sex underlydande poststationer, Hakkasbyn, Jukkasjärvi, Lannavaara, MalMBERGET, Nattavaara och Vittangi. Tillkomsten av Gällivare postkontor hade till följd att postkontoret i Överkalix samtidigt drogs in och förlades under postkontoret i Råneå. Sundén hade varit postmästare i Överkalix sedan 1882 och fick alltså "följa med" när befattningen kvittades mot den nya i Gällivare.

Posten i Gällivare har alltsedan 1893 haft status av postkontor trots åtskilliga förändringar i terminologi och organisation under de 100 år som gått. Inte mindre än 16 ordinarie postmästare har ansvarat för service under tiden. När detta manus skrivs är det drygt 5800 hushåll som har postadress Gällivare.

Ett dussintal postombud har under skilda perioder utväxlat post med Gällivare. De som inte redovisas på annan plats i detta häfte på grund av att de inte haft status av poststation är Kompelusvaara (1932-1974), Palohuornas (1936-1943), Sammako (1937-1943), Puoltikasvaara (1937-1974), Käöntöjärvi (1941-1974) och Granhult (1955-1971). Kompelusvaara och Puoltikasvaara blev från den 1 maj 1974 postställen, en utveckling som också "drabbade" två postombud som hade hunnit statushöjas till poststationer innan dess (Leipojärvi och Skaulo).

Nattavaara

"Sedan det nu kungjorts, att bandelen Boden-Nattavaara från och med den 18 denes kommer att öppnas för allmän trafik, med tillvidare ett ordinarie tåg i veckan - nr 603, 604 - fram och åter och Nattavaara är en ganska trafikerad plats, med ej obetydlig korrespondens enligt vad som visat sig av den löspostbefordran, som därifrån under senare åren förmedlats genom Bodens postkontor, så får jag vördsammast föreslå, att poststation av tredje klassen med postförskottsutväxling må bli inrättad därstädes, i förening med järnvägsstationen så fort nödiga anstalter därom hinna fogas. Bland övriga å ifrågavarande bandel befintliga stationer finnas inga som för närvarande kunna anses vara av den betydenhet, att poststationer därstädes böra inrättas nu genast utan torde därmed kunna anstå intill dess det visar sig att så är av behovet påkallat, då jag skall inkomma med förslag och utredning därutinnan. Bantågen ifråga skola framgå ända till Gällivare fastän bandelen Nattavaara - Gällivare ännu icke är i så komplett skick, att den anses böra upplåtas för persontrafik."

Det långa citatet utgör inledningen av ett brev den 14 november 1891 från postmästare Jöns Svensson i Boden till poststyrelsen och resulterade i beslutet att den förenade post- och järnvägsstationen i Nattavaara öppnades med 1892 års ingång. Postmästarens förmodande att inga andra stationer "kunna anses vara av den betydenhet att poststationer därstädes böra inrättas" kom på skam, eftersom även Murjek fick en förenad post- och järnvägsstation samtidigt.

KONGL.
JÄRNVÄGSSTYRELSEN.

D. N. 3502.
1891.

Kongl. Generalpoststyrelsen.
Intom den 9 JAN 1892

Sitt Kongl. Generalpoststyrelsen.

Kongl. Jernvägsstyrelsen får ett svar i eder skrifvelse den 12 november december års härigenom meddelat, att i Styrelsens side intet är att vinna derom, att äro- arfaderna till kvarlära af poststationsföre- ständarna vid Murjek och Nattavaara fastställas att tillvidare utgå med ett- hundrafyrtio /120/ kronor.

Stockholm den 8 januari 1892.

Rudolf Cronstedt.

Poststyrelsen beslöt den 12 december 1891 att ersättningen för postgöromålen i Nattavaara skulle utgå med 120 kr om året, vilket höjdes till det dubbla med 1896 års ingång. Stationsmästaren Anders Edvard Johansson Dahl fick ansvaret för posten i Nattavaara i augusti 1894, följd av Carl-Petter Lindberg (1900-1905), Per Erik Ljung (1905-1913), Johan Rosberg (1913), Carl Oskar Walldén (1913-1916) och från den 1 augusti 1916 Carl Zackeus Dahl.

Efter skilsmässan från järnvägen blev Elin Ågren föreståndare för lantpoststationen. I förändrad organisation klassades poststationen som postställe från november månads ingång 1975 med Dagny Norlin som ansvarig. Hon fick uppleva den nya terminologi som medförde benämningen postkontor från och med 1986. Från och med september 1988 tog Margit Lindqvist över ansvaret för service till de ca 140 hushållen med postadress Nattavaara.

Med Nattavaara utväxlades posten till och från postombuden **Nattavaara by** (1936-okt 1938) och **Sarvisvaara** (maj 1937-juli 1980). Det förstnämnda postombudet fick status av postställe den 1 november 1975 ("postkontor" från 1986) och övergick till entreprenad i april 1992.

Malmberget

Vid den framväxande järnvägen öppnades en förenad post- och järnvägsstation i Malmberget den 1 september 1892. Stationsföreståndaren Paul Gottfrid Alldén fick ansvaret för postsyslan, vilket från juli 1893 betalades med 360 kr om året, från 1896 års början med 480 kr och från och med augusti 1896 med 600 kr. Dessutom fick han från den 1 november 1897 ett särskilt anslag på 600 kr om året för att avlöna ett biträde.

Siffrorna pekar på stor uppgång i rörelsen och det var snart nog helt omöjligt att förena järnvägs- och postgöromål. Postverket hyrde en särskild lokal vid Kilen och dit flyttade posten den 16 november 1898 som ett provisorium innan bättre lokaler kunde tas i bruk ett år senare. Skilsmässan från järnvägen baserades på ett kungligt brev den 28 oktober 1893, enligt vilket ett filialpostkontor, förlagt under postkontoret i Gällivare, skulle inrättas. Det var ännu en beteckning i den efter hand allt mer komplicerade terminologin, första gången använd för ett filialpostkontor i Stockholm 1869.

Termen upphörde 1909 samma år som postinspektionerna organiserades om. Med juli månads ingång 1909 blev filialpostkontoret i Malmberget sålunda ett självständigt postkontor.

Upprinnelsen till förändringen i november 1898 från förenad post- och järnvägsstation till ett filialpostkontor kan man spåra till ett allmänt möte i arbetareföreningens lokal den 25 mars 1897. I protokollets femte paragraf står följande:

"Sedan mötet allmänt uttalat sig för att lämpliga åtgärder borde vidtagas för frågans nöjaktiga lösning tillsattes en kommitté bestående av J A Lind, H Andersson och K L Sandstedt åt vilka uppdrogs att till Kungl. Generalpoststyrelsen ingå med vördsam anhållan, att Kungl. Generalpoststyrelsen måtte vidtaga åtgärder för att bringa till stånd en tidsenligare postexpediering härstädes".

Kommittén kom till skott den 10 april 1897. Dess brev till poststyrelsen denna dag blev inledningen till en omfattande skriftväxling och de mest akuta problemen löstes genom det nyss omtalade särskilda biträdesanslaget på 600 kronor, innan filialpostkontoret kunde öppnas.

KONGL. GENERALPOSTSTYRELSENS
1898.   CIRKULÄR. N^R XLIV.

—*—
65.

Till samtliga postförvaltare,

*angående den filialpostkontoret i Malmberget tillkommande befogenhet i afseende
å postutvexlingen, m. m.*

Med anledning deraf att ett under postkontoret i Gällivare lydande filialpostkontor kommer att den 16 innevarande november öppnas i Malmberget, har Kongl. Generalpoststyrelsen funnit skäligt, vederbörande till efterrättelse, härigenom meddela, att berörda filialkontor skall anses såsom fullständigt postkontor, då fråga är om postutvexlingen, samt — med de inskränkningar i vissa afseenden i förhållande till Gällivare postkontor, hvarom särskilda föreskrifter blifvit vederbörande meddelade, — jemväl beträffande postanvisnings-, postförskotts- och tidningsrörelsen; skolande emellertid den postanvisnings-, postförskotts- och tidningsrörelse, som förekommer vid de under postkontoret i Gällivare förlagda poststationer, fortfarande förmedlas af sistnämnda postkontor. Stockholm den 7 november 1898.

F. H. SCHLYTERN.

*o. l.
Jacques Pramberg.*

Utgifvet den 9 november 1898.

Stockholm,
L. Beckmans
Boktryckeri,
1898.

I efterkrigstidens rationalisering organiserades postkontoret i Malmberget om till en postexpedition den 1 juli 1948 och har därefter följt med i de olika faser som komplicerat terminologin. Sigvard Lindberg fick år 1988 ta över ansvaret för service till de ca 4000 hushållen med postadress Malmberget.

Hakkasbyn

Hakkas byamän skrev den 20 november 1893 via postmästaren i Gällivare till poststyrelsen och begärde en poststation. De anförde bland annat

"Hakkasby i Gällivare socken belägen å postlinjen Kalix-Gällivare 51 kilometer från närmaste postanstalt, äger en folkmängd överstigande 200 personer och utgör medelpunkten för omkringliggande byarna Sammakka, Ullatti, Yrtivaara, Satter, Äijävaara, Mäntyvaara, Purnu, Palohuornas m fl byar, vilkas befolkning i likhet med oss inlämnar och avhämtar sina postförsändelser såsom brev, tidningar m m å härvarande gästgivaregård, varest postförareombyte sker två gånger varje vecka.

Men alldenstund ingen egentlig ansvarsskyldig person finnes å stället i egenskap av mottagare och utlämnare av nämnda försändelser, måste de här lämnas utan vård eller tillsyn, åtkomliga för nyfikna och obehöriga personer, varav följer, att såväl brev som tidningar bliver av dessa illa åtgångna utan att tala om vådan för ägarna, vilka under sådana förhållanden äro i fara att förlora sin tillhörighet".

Postmästare Sundén i Gällivare var positiv till framställningen och förordade den. Under den fortsatta remissbehandlingen sände han till postinspektionen ett frejd-betyg för folkskolläraren Frans Engelmark i Hakkas, som hade förklarat sig villig att sköta en blivande poststation med 60 kr i årsarvode.

Postinspektionen sände detta till poststyrelsen jämte ett förslagskontrakt som band Engelmark vid oförändrat årsarvode till 1896 års slut och poststyrelsen beslöt att poststationen skulle öppnas den 1 april 1894.

Öfverkalix—Gällivare.
(Från den 1 april 1894.)

L.	—	1,0	2,0	Öfverkalix' poststation (Heden)	M.	9,15	—
L.	7,0	7,0	2,4	Landsås skjutstation	M.	4,30	4,30
L.	12,0	12,0	1,0	Öfre Landsjärs gästgivaregård	M.	12,0	12,0
L.	4,30	4,30	2,0	Skroffens skjutstation	M.	8,30	8,30
L.	10,30	10,15	2,0	Hakkasbyns poststation (gästgivaregård)	M.	3,30	3,45
S.	4,15	4,45	3,0	Lejpojörvi skjutstation	S.	11,30	11,30
S.	11,15	—	14,0	Gällivare postkontor	S.	—	6,0

Detta är den tidtabell som gällde för postföringen när poststationen med namnet Hakkasbyn öppnades. Inramade uppgifter avser tidpunkter mellan kl 18.00 och 06.00 ("Nattid").

I framställningen om poststationen förordade postinspektör Uddo Zachrisson namnet **Hakkanen** "till förekommande av förväxling med förut befintliga poststationen i Hackås". På denna punkt var poststyrelsen inte enig med Zachrisson, som tillfrågades under hand om namnet Hakkanen inte kunde översättas med "mannen från Hakkas" eller dylikt. Zachrissons svar återges här i förminskad skala. Slutet blev att den nya poststationen döptes till Hakkasbyn, men det ändrades den 1 augusti 1987 till enbart **Hakkas**. Poststationen hade utvecklats väl och höjts till postexpedition den 1 oktober 1951. Ny terminologi i förening med en över hela landet generell omorganisation hade redan 1977 gett posten där "status" av lokalpostkontor med prefixet "lokal" slopat vid 1986 års ingång.

Med Hakkasbyn har fyra postombud utväxlat sin post, Mäntyvaara (1932-september 1935), Satter och Yrttivaara (båda juli 1933 - november 1980) samt Sammakko (september 1936-maj 1937). I Mäntyvaara och Sammakko har under en period funnits fullständiga poststationer, vilka berörs i separata avsnitt i detta häfte.

Meddelande

Från Postinspektören i Norra distriktet till Herrn N. J. H.

Sundsvall den 22 Feb. 1894.

Jag har i aktning af det välförstådda och väl med uttänkt, att den som har varit i den uppfattning att Hakkanen behövs i postlinjen i Hakkasby samt i förhållande af postmästaren i Gällivare. Den uttänkt, ifrågasatt af såväl Hakkasby som Gällivare. Den uttänkt, ifrågasatt af såväl Hakkasby som Gällivare. Den uttänkt, ifrågasatt af såväl Hakkasby som Gällivare.

Skulle benämningen Hakkasbyn icke anses lämplig, tändes jag bara i enlighet med uttänkt af såväl Hakkasby som Gällivare. Den uttänkt, ifrågasatt af såväl Hakkasby som Gällivare. Den uttänkt, ifrågasatt af såväl Hakkasby som Gällivare.

J. Zachrisson

Polcirkeln

Den 1 september 1893 skrev stationsföreståndaren C J Lindstedt vid Polcirkelns trafikstation till postkontoret i Boden och motiverade behovet av en poststation i Polcirkelns järnvägsstation. Hans framställning följdes av ett en dag senare daterat brev från överstelöjtnanten C O Bergman med önskemål om att en poststation skulle öppnas i Sandträsk. Den sistnämnda är belägen inom det område som tillhör Bodens kommun och lämnas därhän i detta häfte. Om den önskade förbättringen i Polcirkeln skrev postmästare Jöns Swensson bl a följande i sin kommentar till postinspektionen den 5 september 1893:

"I fråga om poststations inrättande vid Polcirkelns trafikstation anser jag det visserligen icke osannolikt men kanske tvivelaktigt att den skall kunna inbringa kostnaderna om korrespondensen endast skall beräknas från där på platsen och i närheten befintliga befolkningen, men såsom i ansökningen framhållits, lär det ofta förekomma, att resande som passera denna station önska att därifrån avsända brev eller övriga försändelser och under sådant förhållande är en inkomst att påräkna, som otvivelaktigt kommer att mer än utjämna den brist som möjligen annars uppkommer i inkomsterna i förhållande till Postverkets kostnader. -- Med den kännedom jag äger om att antalet telegram därifrån, för att tillkännagiva sitt passerande av norra polcirkeln, vilka avsändas av resande, är högst betydligt, antager jag på goda grunder, att samma förhållande skall inträffa i fråga om postförsändelser därifrån till följe av det bemärkelsefulla som ligger i själva namnet 'Polcirkeln' varmed försändelserna bliva avstämplade".

Postinspektionen skrev emellertid till poststyrelsen den 12 september 1893 att "med anordnande av poststation vid Polcirkelns trafikstation synes utan olägenhet kunna anstå åtminstone till nästa års sommar". I verkligheten fick det anstå ännu längre och i september 1894 skrev den fasta befolkningen omkring järnvägsstationen ett gemensamt brev i frågan. Stationsmästaren på platsen C J Carlsson skrev den 31 oktober 1894 till postmästaren i Boden att han under de två månader han dittills varit anställd i Polcirkeln hade tillhandahållit allmänheten frimärken som han hade köpt från poststationen i Murjek. Han hade lämnat vanliga brev till postiljonerna på tågen och av dem tagit emot ankommande brev och tidningar. Han hade sålunda på privat initiativ fungerat som postman utan värdeförmedling. I ett kompletterande brev den 21 november ansåg han sig kunna beräkna frimärksförsäljningen till minst 300 kronor om året. Han tillade att förutom de som hade undertecknat petitionen i september fanns det i trakten "mycket arbetare vid skogsavverkning och timmerflottning i Råneåälven". Han avslutade med påpekan- det att resande "uttrycka sin förvåning då de få höra att här ej är Poststation".

Poststationsföreståndare Anders Persson i Murjek kunde den 27 november på förfrågan från postmästaren i Boden uppge att frimärken såldes där varje månad för 10 à 15 kronor för Polcirkeln. C J Lindstedt som tidigare var föreståndare för järnvägsstationen i Polcirkeln, men nu hade samma befattning i Hednoret, kunde också i ett brev till postkontoret i Boden intyga inköp av frimärken i denna omfattning från Murjek samt att många i Polcirkeln önskade möjlighet att sätta in pengar på Postsparbanken.

När postmästare Jöns Swensson förde ärendet vidare till postinspektionen genom ett brev den 28 november 1894 uttalade han som sin "övertygelse, att om poststation inrättas i Polcirkeln med 120 kronors årligt arvode åt föreståndaren, så skall portoinkomsten där ej endast betäcka postkontorets utgifter utan även lämna ett om än obetydligt överskott".

Postinspektör Uddo Zachrisson anförde i sin framställning till poststyrelsen att tillkomsten av en poststation var "högeligen önskvärd ej mindre för den omkring stationen bosatta befolkningen än även för där passerande resande" och föreslog att poststyrelsen skulle förordna om inrättande av en poststation vid Polcirkelns trafikstation. Därmed beslöt poststyrelsen också vid föredragningen den 11 december 1894 för tillämpning från den 1 februari 1895.

Carl Johan Carlsson blev därmed Polcirkelns förste poststationsföreståndare, följd redan den 1 juni 1896 av Nils Petter Johansson. Denne fick uppleva årsarvodets höjning från 120 till 180 kr med 1899 års ingång. I december 1903 följdes han av Carl Gustaf Sandström och de närmast följande föreståndarna för den förenade post- och järnvägsstationen var därefter Göran Göransson (1909-1912), C Johan Carlqvist (1913), Anders Nilsson (1913-1917), A Ph Johansson (1917) och Carl Herman Mauritz Nyqvist från och med oktober 1917.

Många andra järnvägsanställda hann hjälpa resande med att få det eftertraktade avtrycket av datumstämpeln vid Polcirkeln till dess att poststationen degraderades till ett postombud den 1 oktober 1965, varefter Britt-Louise Jakobsson fick överta denna uppgift med den nya stämpel som tillverkats i juli 1952. Den 1 augusti 1980 upphörde postombudets verksamhet och det blev i stället utväxling av en postväska.

Nuortikon

Det var vanligt att föreståndarna för järnvägsstationerna eller hållplatserna vände sig till poststyrelsen med begäran att få hand om posten, när detta inte blivit fallet från järnvägens start. Ett bland många exempel hämtar vi från Nuortikon. Därifrån skrev den 2 september 1898 stationskarlen H Nilsson, som också var föreståndare för hållstationen, till poststyrelsen. Han framhöll att allmogen länge närt en önskan att få en poststation till stånd. Nu uppgav han att han på postinspektörens inrådan sände en ansökan i denna avsikt.

En förfrågan hade tidigare gjorts men det visade sig att "vaktstugan vid meranämnde hållplats icke då medgav en poststations inrymmande i densamma". Nu skulle lokalfrågan kunna lösas temporärt, något som framgår av Nilssons svar den 20 september 1898 på en förfrågan från postinspektören.

Sveriges Statsbanor.   Inkom till Postinspektionen i
NORRA POSTDISTRIKTET
den 23 SEP 98

MEDDELANDE

Från <u>Nuortikon</u> station den <u>20 Sep</u> 1898	Till <u>Postinspektionen 2303</u> <u>Sundsvall.</u>

*Järn med meddelat de tillbygget af
 arbetsstationen är just idagarna under arbete.
 men så dessa arbet hindras för inriktandet
 af poststationen härstades. Utan har jag till den
 tillbyggnaden blir färdig, tillräckligt utrymme
 i min bostad. För jag har ju naturligt lika
 stort besvär öfver nu med posten som
 en poststation som tillräckligt och i dessa hinder
 bli dessa endast en kortare tid en månad om
 år*

Värdsamast

H Nilsson.

(Form. nr 355.)

Postinspektionen föreslog i ett brev till poststyrelsen den 24 september 1898 att en poststation skulle öppnas och vid föredragning tre dagar senare beslöt poststyrelsen att den önskade poststationen skulle öppnas den 1 november 1898.

Därmed utökades posttidtabellen för järnvägssträckan Boden-Malmberget med ytterligare ett namn, som framgår av denna illustration.

Boden—Gällivare—Malmberget.

(Statsbana.)

(N. D.)

(Från den 1 november 1898.)

Plk. Tåg 296.		Denna spalt läses nedifrån och uppåt.
11,40	Boden	5,5
12,14	Ljuså	4,37
12,55	Sandträsk	4,4
1,33	Lakträsk	3,31
2,30	Murjek	2,37
2,53	Polcirkeln	2,9
3,38	Nattavara	1,30
4,7	Nuortikon	1,0
5,0	Gällivare	12,5
5,20	Gällivare	11,50
5,40	Malmberget	11,30

Tåg 295.
Plk.

Stationskarlen Henrik Nilsson kunde efter 1902 års reglering av arvoden till landets föreståndare för förenade post- och järnvägsstationer se sitt arvode för själva postsysslan höjas från 120 till 180 kr. Hållplatsens status höjdes till station och Nilssons efterträdare Johan Emil Rosén fick redan vid 1903 års reglering en ytterligare förbättring i lönen från postverket till 240 kr om året. Han efterträddes den 1 juli 1914 av O E Källman och med 1917 års ingång tog Axel Adolf Hugosson över ansvaret.

Poststationen fick efter hand allt för litet underlag för att motiveras och hade till sist bara ett fåtal hushåll att betjäna. Den drogs in med september månads utgång 1965 och de fyra fasta hushåll som fanns då, betjänades genom en postväska, vilken även den avvecklades och ersättningen blev box vid postkontoret i Gällivare.

Koskullskulle

Vid ändpunkten av järnvägen Gällivare-Koskullskulle öppnades i järnvägsstationen den 1 augusti 1899 en poststation med platsens namn. I en notis i poststyrelsens cirkulär den 31 juli uppgavs att post skulle "såsom ilgods å denna järnvägslinje befordras med ett tåg dagligen i vardera riktningen" och tidtabellen fick detta utseende.

Koskullskulle—Gällivare.

(Från den 1 augusti 1899.)

Ilg. Brl. Tåg 641.	Km.		
11 ¹⁵	—	Koskullskulle	5 ⁵⁵
11 ⁴⁰	9	Gällivare 409	5 ³⁰
			Tåg 644. Ilg. Brl.
12 ⁵		Gällivare	5 ²⁰

Ansvaret för poststationen föll på järnvägens stationsföreståndare C J Brissman, som inledningsvis fick 240 kr i årsarvode för själva postsysslan. Det höjdes till 300 kr den 1 november 1900 och Brissman kunde glädje sig åt en positiv utveckling med upprepade arvodeshöjningar så att han t ex efter 1914 års reglering fick 600 kr om året jämte 360 kr i biträdesersättning.

Det gick med andra ord för bra för att post och järnväg skulle kunna vara förenade i längden. Den 1 oktober 1918 skildes de åt och fröken Johanna Charlotta Isaksson tog hand om samhällets poststation. Den fortsatta utvecklingen var också positiv, poststationen höjdes till postexpedition den 1 oktober 1960 och den dåvarande poststationsföreståndaren Fridolf Olofsson fick titeln "stationsmästare". Efter hans pensionering 1972 tog Anna Brännvall över ansvaret för de något mer 500 hushåll som hade postadress Koskullskulle och fick fem år senare uppleva omorganisation och ny terminologi. Av postexpeditionen blev det sålunda ett lokalpostkontor den 1 oktober 1977 och med 1986 års ingång var beteckningen postkontor i den allmänna nivelleringen av terminologin, tidigare omnämnd i detta häfte.

Med posten i Koskullskulle utväxlade under tiden 1 september 1934 - 30 juni 1979 postombudet i Tjautasjaur sina försändelser. Detta upphöjdes därefter till postställe men var inte tillräckligt bärkraftigt och drogs in den 6 februari 1989.

Information från Postens huvudkontor

ÖVERSIKTEN

1989-01-19

Den 1 februari 1989 dras postkontoret i Bäcksjö in. Ortsadressen blir oförändrad 912 00 Vilhelmina.

Den 6 februari 1989 dras postkontoret i Tjautasjaur in. Ortsadressen blir oförändrad 970 20 Koskullskulle.

24-34

* 24 Postkontors-
ändringar

Ullatti

Tre av bymännen i Ullatti, däribland folkskolläraren Johan Zachariasson, skrev den 28 september 1894 till poststyrelsen och påpekade att deras by med omkring 30 hemmansägare och fast folkskola låg på omkring två mils avstånd från poststationen i Hakkasbyn. Detta var en av grunderna för den postföring som poststyrelsen senare medgav att inrätta den 1 oktober 1897 mellan Hakkasbyn och Tärendö med en tur i veckan. Med postföraren kunde nu invånarna i Ullatti utträta vissa postärenden.

En av bymännen framförd önskan om en poststation hade redan i november 1894 avstyrkts av postinspektionen i Sundsvall och inte föranlett till vidare åtgärd vid föredragning i poststyrelsen den 16 november 1894. En ny framställning av Zachariasson om en poststation vann visserligen postinspektionens förord vid ärendets vidareändande till poststyrelsen den 19 februari 1896 men poststyrelsen kunde efter kontakt med länsstyrelsen inte medge en poststation men väl att den i föregående stycke nämnda postföringen kom till stånd. Länsstyrelsens inställning konkretiserades i dess utlåtande den 7 mars 1896 med orden

"att, ehuru Ullatti är en av de folkrikaste byarna inom Gällivare socken, Landshövdingeämbetet dock finner sig icke för närvarande böra tillstyrka den förslagna åtgärden, enär en mängd vida mera betydande platser i länet finnas, vilka sakna förmänen av egen postanstalt och bifall till nu ifrågakvarande framställning helt visst komme att på skilda håll framkalla anspråk på enahanda förmån, som i handlingarna avses".

Som ansvarig för postföringen på linjen mellan Tärendö och Hakkasbyn antogs Isak Olofsson i Ullatti som i konkurrens med Henrik Grelsson Vaasa kunde få kontraktet, trots att ersättningen översteg konkurrentens med 35 öre per tur. På medsökandens offert gjordes blyertsanteckningen "70 år gammal, olämplig". Postföringen överläts senare på Frans S Johansson

När frågan om en poststation väcktes på nytt skrev poststationsföreståndare Frans Engelmark i Hakkasbyn den 11 mars 1899. *"att för närvarande är poststation onödig därstädes, då ju de få brev och tidningar, vilka äro adresserade dit, avlämnas där två gånger i veckan av postbudet"* (fram och återgång till och från Tärendö resp Hakkasbyn). Engelmark tillade dessutom att *"postföraren finge ökade besvär, enär skolhuset, där poststationen antagligen öppnades, ligger ett gott stycke från den allmänna vägen"*.

Däremot tillstyrkte "på det livligaste" kronofogde Knut Norrsell i Kalix bifall till den nya framställningen om en poststation i Ullatti. Vid fortsatt utredning fick Frans Engelmark "krypa till korset" och kunde i ett brev till postmästaren i Gällivare uppge, att postföraren kunde göra avvägen till skolan för 1 kr per tur. Det hela kunde upplösas genom att postinspektionen fick bifall på sin framställning till poststyrelsen den 2 juni 1899 och med augusti månads ingång öppnades poststationen med folkskolläraren Frans Gustaf Landström som föreståndare. Olika tidtabeller användes för sommar och vinter; ett avtal tecknades om åkande post under vintertiden.

765.							
Hakkasbyn—Tärendö.							
(Från den 2 augusti 1899.)							
(Sommar.)							
(Gångpost.)							
M.	—	9,30	0,6	Hakkasbyns poststation	Th.	5,45	—
M.	10,45	10,45	1,6	Sommakko	Th.	4,30	4,30
M.	3,15	3,30	2,2	Ullatti poststation	Th.	11,45	12,0
M.	10,15	—	2,2	Kompelusvaara	Th.	—	5,0
T.	—	5,0	2,4	Tärendö poststation	O.	7,0	—
T.	12,0	—	6,8	—	O.	—	12,0
(Vintern.)							
(Åkande post)							
M.	—	9,30	0,6	Hakkasbyns poststation	O.	7,0	6,0
M.	10,30	10,30	1,6	Sommakko	O.	6,0	3,20
M.	1,10	1,25	2,2	Ullatti poststation	O.	3,5	10,55
M.	5,35	5,35	2,4	Kompelusvaara	O.	10,55	6,25
M.	10,5	—	6,8	Tärendö poststation	O.	—	—

Denna post får ej afföras från Hakkasbyn förr, än posten från Gällivare (704) anlämndt.

Under poststationsepoken uppehölls befattningen som föreståndare i huvudsak av lärarfolk men under 14 år av en kronojägare. Ulla-Britta Nymark, som övertog poststationen av modern, lärarinnan Hilma Nilsson, med 1953 års ingång, fick uppleva att poststationen klassades som postställe från den 1 oktober 1974 och med den nya terminologin blev "postkontor" år 1986. I artiklar i den norrländska pressen kunde man i december 1987 läsa om glädje över att postkontoret hade fått nya lokaler i förlängningen till den utbyggda bensinmacken.

Postombudet i Äijävaara utväxlade sin post med poststationen i Ullatti. Det fanns under tiden mars 1942 - augusti 1968. Postmästaren i Gällivare uttalade vid ett tillfälle oro för att det skulle komma att utväxla post med hans postkontor och därmed ytterligare tynga de hårt ansträngda kassatjänstemännen på grund av att de fick behandla posten till och från så många postombud. Den oron kom emellertid på skam, som man säger ibland.

Koskivaara

Anhaltsföreståndaren Erik Robert Wikman i Koskivaara skrev den 10 februari 1900 till postinspektören i Sundsvall med en förfrågan om det kunde bli en poststation i järnvägens anhalt. Han uppgav att det fanns en fast befolkning på ca 100 personer och ungefär 150 tillfälliga arbetare som var bosatta där 5 à 6 månader varje år för timmerdrivningen. Han måste vända sig till poststationerna i Polcirkeln eller Nattivaara när det var fråga om värdeförsändelser till dem. För vanlig post uppgav han sig ha sålt frimärken till kunder i Koskivaara för 16 à 20 kr per månad.

uppgav han sig ha sålt frimärken till kunder i Koskivaara för 16 å 20 kr per månad. Efter tillstyrkande av såväl postmästaren i Gällivare som postinspektionen i Sundsvall samt kontakt med järnvägsmyndigheten beslöt poststyrelsen den 27 april 1900 att poststationen skulle få öppnas den 1 juni 1900. Därmed hade posttidtabellen för järnvägen Malmberget - Boden utökats med ännu en utväxlingsplats.

Malmberget—Boden.

(Från den 1 juni 1900.)

Pik. 302 Tåg 295.	Km.		
11 ³⁵	—	<i>Malmberget</i>	5 ³⁵
12 ⁵	7	<i>Gällivare</i>	5 ²⁰
1 ⁰	38	<i>Nuortikon</i>	4 ⁷
1 ³²	54	<i>Nattavara</i>	3 ³⁵
1 ⁵²	—	<i>Koskivara</i>	3 ¹¹
2 ⁹	76	<i>Polcirkeln</i>	2 ⁵³
2 ³⁷	88	<i>Murjek</i>	2 ³⁰
3 ⁶	104	<i>Näsberg</i>	1 ⁵⁵
3 ³¹	115	<i>Lakaträsk</i>	1 ³¹
4 ⁴	135	<i>Sandträsk</i>	12 ⁵⁴
4 ³⁷	156	<i>Ljuså</i>	7 12 ¹⁴
5 ⁷	175	<i>Boden</i> 408.....	6 11 ³⁸
			Tåg 296. Pik. 302
6 ²⁵		Luleå.....	10 ⁵
10 ²⁰		Jörn.....	6 ³⁵

Wikman fick inledningsvis 120 kr om året för att han ägnade sig åt postens skötsel vid sidan av järnvägsarbetet. Arvodet höjdes till 240 kr med 1905 års ingång. Stationsförmannen Johan Hjalmar Bengtsson efterträdde Wikman på nyåret 1915. Det blev därefter två snabba byten med Johan Henrik Jonsson Wendel från den 1 oktober 1916 och Axel Edvard Eriksson med 1917 års ingång. Med ett ständigt sjunkande antal fasta hushåll ersattes poststationen med postväskutväxling i oktober 1965. Även denna form för "postservice" har sedermera upphört.

Fjällåsen

På den fortsatta järnvägssträckningen nordväst ut från Gällivare öppnades en förenad post- och järnvägsstation i Fjällåsen den 16 juli 1903. Orten hade sedan april 1899 haft lantbrevbäring från Gällivare men efter maj 1903 fått posten genom passerande postkupé. Järnvägen var nu så långt kommen att den åtminstone sommertid kunde användas för postbefordran med postkupéer på hela sträckan fram till Riksgränsen som framgår av dessa posttidtabeller.

Kiruna—Gällivare.

(Från den 16 juli 1903.)

T. Th. L. 340		Narvik.....	M. O. F. 1247
Pik. 307 Tåg 295.	Km.		
8 ¹⁵	—	<i>Kiruna</i> 412.....	7 ¹⁰
8 ⁴²	14	<i>Kalixfors</i>	6 ⁴³
9 ⁵¹	42	<i>Fjällåsen</i>	5 ⁴²
11 ⁵⁵	100	<i>Gällivare</i> 409, 410.....	3 ³⁵
			Tåg 296. Pik. 307
5 ²⁰		Boden.....	9 ⁴²

Riksgränsen—Kiruna..

(16 juli—15 september 1903.)

T. Th. L. 340		Narvik.....	1247
Fkmp. T. Th. L. Tåg 665.	Pkxp. 51 Tåg 703.	Km.	
8 ³⁰	5 ⁵⁰	—	<i>Riksgränsen</i> ..... 10 ⁵⁰ 4 ²⁵
10 ²⁵	6 ¹⁰	27	<i>Björkliden</i> ..... 9 ⁵² 2 ³⁷
10 ⁵⁰	7 ²	—	<i>Abisko</i> ..... 9 ³² 2 ⁴
4 ¹⁵	10 ²	129	<i>Kiruna</i> 411..... 6 ³⁰ 8 ⁰
			Tåg 704. Tåg 668. Pkxp. 51. M. O. F. Fkmp.

Hugo Karl August Svärd blev föreståndare för poststationen i Fjällåsen med 120 kr i årsarvode enligt poststyrelsens beslut den 3 juli 1903. Poststationen lydde till en början under postkontoret i Gällivare men överfördes den 1 februari 1906 till Kiruna förvaltningsområde. Svärd blev länge vid sin läst och kunde bli gladja sig åt att efter 1907 års reglering av arvoden till föreståndarna för de förenade poststationerna få årsarvodet höjt till 300 kr. Det blev avtrappning i rörelsen med minskad omsättning och efter 1914 års reglering fick han finna sig i en sänkning av årsarvodet till 240 kr.

Det blev emellertid inte sämre än att poststationen efter skilsmässa från järnvägen den 1 juli 1974 kunde klassas som postställe under en period på tolv år. Den 1 juli 1986 byttes det ut mot en postväska för service till de få kvarvarande fasta hushållen. Susanna Falesten var ansvarig för postställets skötsel.

Under perioden 1946 - augusti 1970 utväxlade postombudet i Killinge sin post med Fjällåsen.

Sikträsk

Mellan Gällivare och Fjällåsen öppnades den 1 februari 1904 en förenad post- och järnvägsstation i Sikträsk, vars invånare sedan april 1899 betjänats med lantbrevbäring från Gällivare. Stationsmästaren Anders Gustaf Rask fick ansvaret för postsyslan med 120 kr i årsarvode, vilket höjdes till 180 kr med 1909 års ingång. De följande allmänna regleringarna av arvodet gav honom intet extra. Poststationen var egentligen på fallrepet redan tidigt och ersattes med en postväska redan den 1 oktober 1931.

Kiruna—Gällivare.

(Från den 1 februari 1904.)

Pik. 307 Tåg 295.	Km.		
8 ³⁰	—	<i>Kiruna</i> 412.....	7 ²
8 ⁵³	14	<i>Kalixfors</i>	6 ²³
9 ⁵⁶	42	<i>Fjällåsen</i>	5 ⁴⁰
11 ³⁰	—	<i>Sikträsk</i>	3 ⁵⁹
11 ⁵⁰	100	<i>Gällivare</i> 409, 410.....	3 ³⁵
			Tåg 296. Pik. 307

Den 1 februari 1943 daterades en ansökan om att poststationen skulle återupp-
rättas. Den skrevs under av stationskarlen Grönberg och några banvakter samt
köpmannen N Hansén. De framhöll att Sikträsk's hållplats åter hade öppnats för
trafik och att det var förenat med besvär att uträtta postärenden i Linaälv eller
Gällivare, där de närmast belägna postanstalterna fanns på ett avstånd av 13 resp
11 kilometer. Postmästaren i Kiruna ansåg i sitt yttrande att postförbindelserna med
Sikträsk inte var "vad man kan kalla, dåliga" och hemställde att framställningen
inte måtte föranleda till någon annan åtgärd än att lösväskbefordran anordnades
mellan Linaälv och Sikträsk. Postdirektionen i Boden medgav "tillhandahållandet
av en postverket tillhörig, avgiftsbefriad lösväska för postutväxling med
poststationen i Linaälv med förefintliga postförande tåglägenheter".

Sedan denna form för postservice upphört hämtas posten numera i box i
Malmberget.

Nautanen

Den 7 maj 1903 skrev AB Nautanens Kopparfält till poststyrelsen och begärde en
poststation samt ordnad postgång till Nautanen, där mellan 400 och 500
människor uppgavs vara bosatta sedan gruvdrift och malmförädling hade påbörjats.
Postmästare Fredrik Hackzell i Gällivare sände ansökan vidare till postinspektionen
med tillstyrkan för såväl poststation som daglig postgång dit från Koskullskulle.
Tillfrågad under remissbehandlingen tillstyrkte poststationsföreståndare Brissman i
Koskullskulle.

Kronolänsmannen i Gällivare vitsordade behovet av en poststation och tillade "att
flera kopparfyndigheter finnes inmutade och börjat bearbetas i Nautanens
omedelbara närhet". J Anton Olsson i laboranten J A Narres gård i Malmberget
lämnade in anbud på postföringen för 3 kr per tur fram och åter, medan koppar-
fältbolaget erbjöd sig fullgöra den för kr 2:50 under förutsättning att postgången
blev daglig. I det fallet förband sig bolaget att gratis befordra posten den sjunde
gången i veckan.

Postinspektionen kalkylerade med en portoinkomst av 2000 kr för år vid den
begärda poststationen och hemställde hos poststyrelsen om bifall. Kopparfältets
anbud om postföring ansågs böra bli antaget och till poststationsföreståndare före-
slogs vice konsuln Jonas Viktor Granström med ett årsarvode av 300 kr. Vid
föredragningen i Stockholm den 26 januari 1904 bifölls hemställan för tillämpning
från den 1 mars.

		Koskullskulle — Nautanen.			
		(Gångpost.)			
		(Från den 1 mars 1904.)			
—	4,15	0,8	Koskullskulle poststation	Alla dagar.	10,45
6,5	—		Nautanens poststation	Alla dagar.	8,55

Granström efterträddes redan den 1 oktober 1905 av lärarinnan Maria Hedblad och
årsarvodet höjdes den 1 april 1907 till 480 kr. Detta var oförändrat, när hon
lämnade över den 1 april 1908 till Albin Björklund, men brant nedåtgående trafik
tvingade honom att acceptera en sänkning till 300 kr från den 1 oktober 1908. Två
veckor innan han skulle flytta från Nautanen skrev han den 15 november 1908 till
postmästaren i Gällivare och bad om befrielse från befattningen. Han hade vidtalat
lärarinnan Klara Burlin att efterträda honom men meddelade också att driften vid
AB Nautanens Kopparfält hade lagts ned och att största delen av personalen skulle
flytta därifrån den 1 december. Han avslutade sitt brev med uppgiften att
"inkomsten för poststationen torde under sådant förhållande icke tillnärmelsevis
komma att uppgå till det belopp som f n utgår till arvode åt föreståndaren och
skjutsersättning för posttransporten".

På den signalen kunde postinspektionen i Sundsvall inte ta miste utan föreslog i ett
brev till poststyrelsen att såväl postföringskontraktet som poststationen skulle
bringas att upphöra med januari månads utgång 1909. Som vikarierande förestån-
dare tjänstgjorde Klara Burlin under tiden 15 november 1908 - 31 januari 1909.
Linbanan mellan Koskullskulle och Nautanen hade använts för postföringen under
en del av poststationens sista existensperiod.

Till Postinspektionen i Norra Distriktet.

Inkom till Poststyrelsen i
NORRA POSTDISTRIKTET
18. MAJ 1903
D. Nr. 2637

Behöret af en poststations inrättande
i Nautanen synes mig obestridligt. Befolk-
ningen der har hittills haft det ganska illa
betäddt i postalt hänsyn. Gångpost kan fram-
gå mellan Koskullskulle och Nautanen hela året om,
och arvidt postföraren har en passera sina elf,
öfver hvilken en provisorisk bro är af beläp
ifrigt anordnad. Tillnämnet torde gångposten
kunna framföras af en person, mera sällan torde
tjugo personer behöfva anlitas.
Tillstyrkan i ämnet med postmästaren i Gällivare
tillstyrkan utlåtande.
Poststationen i Koskullskulle den 15 Maj 1903.
L. J. Brissman

Ripats

Från Ripats skrev den 4 januari 1903 ett antal personer till poststyrelsen och anmälde att järnvägspersonalen i Ripats vägrade ta emot prenumeration på tidningar, sälja frimärken eller ta emot post för avsändning, vilket hade gått för sig tidigare utan arvode. De hade ingen postanstalt på närmare håll än 10 km till Nuortikon resp 20 km till Gällivare utan körbar landsväg och anhöll därför att en poststation skulle få öppnas i järnvägsstationen i Ripats. Stationskarlsförmannen J A Henriksson uppgav i ett brev några dagar senare att det enligt hans bedömning fanns underlag för en poststation i Ripats. Den uppfattningen hade emellertid inte kollegan J E Rosell i Nuortikon, när han uttalade sig den 20 januari 1903 under den följande remissbehandlingen. Postmästare Fredrik Hackzell hemställde i sitt svar till postinspektionen att "intet avseende må fästas vid ansökan om inrättande av en poststation". Henriksson gillade inte detta och avlog en kompromiss som skulle ha inneburit postbefordran med lösväska från Nuortikon och uppsättning av en brevlåda vid Ripats för tömning genom postkupéexpeditionens personal samt Henrikssons engagemang i frimärksförsäljning mot stadgad provision.

Brevlådan sattes upp men i övrigt blev det avslag på framställningen vid föredragning i poststyrelsen den 7 april 1903. Nu ångrade sig tydligen Henriksson för han skrev efter knappt ett år den 28 februari 1904 till postinspektionen och förhörde sig om befolkningen skulle göra en ny ansökan. Han passade på att lämna information om underlaget och skrev bland annat att *"befolkningen här är fullt ut mera än i Nuortikon och Koskivaara, där poststationer äro anordnade. Av bofasta befolkningen finns det 26 familjefäder samt dessutom på vintertiden många skogsarbetare och om sommaren extra arbetare vid järnvägen"*.

Även denna gång var poststationsföreståndare Rosén i Nuortikon emot att en poststation skulle öppnas i Ripats och han bestred i ett brev till postinspektionen den 13 april 1904 uppgiften "att Ripats har större samhälle än Nuortikon". Han vände sig också emot det faktum att anhaltsföreståndaren i Ripats hade *"förbigått två poststationer, Nuortikon och Nattavaara, och inköpt sina frimärken i Koskivaara och därtill uppmanat befolkningen att rekvirera sina tidningar i Nattavaara"*. Det är uppenbart att dessa järnvägskolleger inte var goda vänner.

Postmästare Hackzell i Gällivare föreslog å sin sida i ett brev den 14 april 1904 att en poststation skulle öppnas i Ripats. Med postinspektionens tillstyrkan blev detta också poststyrelsens beslut för tillämpning från den 1 juni 1904. Poststationsföreståndare Henriksson fick inledningsvis 120 kr om året för själva postsyslan. Ett observandum av handläggaren i målet att det fanns namnlighet mellan Ripats och den förenade post- och järnvägsstationen Ripa föranledde inte någon åtgärd. Risker för felsändning till Skåne av den mycket sparsamma posten till Ripats, som huvudsakligen skickades från orter i Norrland, var troligen nära nog obefintlig.

Underlaget för poststationen minskade efter hand och när poststationen drogs in med september månads utgång 1965, fanns det bara 10 fasta hushåll med postadress Ripats.

Håmojåkk (Risbäck)

En förenad post- och järnvägsstation med namnet Risbäck öppnades den 1 april 1905. I samband med att ett mycket stort antal poststationer fick sina namn ändrade den 15 maj 1939, döptes Risbäck om till Håmojåkk. Samtidigt fick en poststation i Dorotea socken i Västerbotten namnet Risbäck. Dess namn hade sedan tillkomsten med maj månads ingång 1905 varit Arksjö.

Den norrbottniska poststationen Håmojåkk ersattes den 1 juni 1959 av ett postombud, vilket även det sköttes av järnvägens personal. Postombudets datumstämpel hade gravyren GÄLLIVARE POB 5. Postombudet drogs in den 31 augusti 1961 och de fyra hushåll som fanns kvar fick sin post i en väska från Gällivare.

Skröven

Berörda byamän begärde i ett brev till poststyrelsen den 20 januari 1904 att få en poststation i Skróven i Gällivare socken. Sju byar inom området med enligt uppgift mer än 500 personer hade 24 km till Hakkasbyns poststation och 60 km till Gyljens poststation. Skróvens by låg vid den inledningsvis omnämnda postlinjen mellan Nederkalix och Gällivare, vilket hade inrättats samtidigt med att en postuppsyningsman tillsattes i Gällivare.

Vid den följande remissbehandlingen ansåg poststationsföreståndare Malmborg i Gyljen att en poststation i Skróven kunde anses mindre nödvändig men ansåg ändå att "framställan måtte om möjligt bifallas". Postmästare Fredrik Hackzell i Gällivare uppgav emellertid för postinspektionen att det i Skróvens by inte fanns någon person som kunde åta sig att sköta en poststation där.

Samtidigt förelåg en ansökan om en poststation i Landsjärv. Om en sådan uttalade sig tf länsman Bäckström i Överkalix den 5 december 1904 i ett brev till postinspektionen: *"Efter besök i Lansjärv har jag inhämtat att postexpedition där väl vore bra och önskvärd för platsen med kringliggande omnejd men huruvida densamma därför kan anses vara nödvändig vill jag låta vara osagt. Om postexpedition emellertid ovillkorligen skall inrättas i Skróven eller Övre Lansjärv är alltid det senare stället att föredraga"*.

I sitt yttrande till poststyrelsen den 10 februari 1905 anförde postinspektionen i Sundsvall, att Skróvens by *"ävensom i närheten därav belägna byar skulle erhålla gagn av en poststation i Övre Lansjärvs by"*. Om en sådan poststation hemställde postinspektionen i en särskild skrivelse och föreslog att framställningen om en poststation i Skróven inte "måtte till vidare åtgärd föranleda". Efter detta rättade sig poststyrelsen.

En ny framställning från företrädare för Skröven daterades den 25 december 1905. Nu hade Fredrik Hackzell i Gällivare en ljusare syn på behovet och anförde att en "blivande poststation i Skröven torde möjligen komma att tillföra postverket en portoinkomst av 200 kronor." Han tillade att postuppbörden i Landsjärv i så fall ansågs komma att gå ned med 20 procent, liksom uppbörden i Hakkasbyn. Ändå ansåg han att framställningen om inrättande av ifrågavarande poststation bör beviljas". Till föreståndare hade lärarinnan M Persson föreslagits, men hon var gift och kunde därför såsom omyndig inte teckna ett kontrakt om poststationens skötsel. Det gjorde emellertid hennes make, kronojägaren Johan Petter Persson, men i verkligheten var det frun som skötte poststationen, när den enligt poststyrelsens medgivande öppnades den 1 juli 1906.

Th.		6,30		0,8		Öfverkalix—Gällivare.		(Från den 1 juli 1906.)		M.		11,0		—		
							Öfverkalix' poststation (Bräana)									
							Kangis' förtälle									
							Holens gästförgärd									
Th.		8,0	9,30				Gyllens poststation				M.	7,30	9,30			
							Landsjärvs skjutstation									
Th.				6,0	8,30		Landsjärvs poststation gästförgärd				S.	7,00	9,30			
F.				1,10	1,30		Skrövens poststation				S.	1,30	3,30			
F.				6,30	8,0		Hakkasbyns poststation				S.	8,0	9,0			
F.				1,30	1,30		Landsjärvs skjutstation				S.	12,30	12,30			
F.				7,00	—	14,9	Gällivare postkontor				L.	—	7,0			

Mellan Kangis' förtälle & linjen Morjärv—Öfverkalix (89%) och Gyllen underhålles postförsing tre gånger i veckan, i hvardern riktningen. (Se tabell 1907).

Årsarvodet blev 150 kr. Fru Persson efterträddes med 1921 års ingång av fröken Hilma Larsson, som också blev ortens siste poststationsföreståndare. Sedan hon avgått i januari 1966, 67 år gammal, hölls befattningen på vakans tills poststationen drogs in i samband med nyordningen den 12 maj 1968, då postverkets nya transport- och sorteringsorganisation infördes. Till dess och från den 16 maj 1946 hade poststationen i Skröven utväxlat post med postombudet i Torasjärvi.

Ersättningen för poststationen i Skröven blev lantbrevbäring från Hakkasbyn. Som vanligt i samband med poststationsindragningar följdes denna av negativa uttalanden. Ett sådant, återgivet i Norrlandska Socialdemokraten den 22 maj 1968, reproduceras i denna illustration.

Posten i Skröven

Vi står inför begravning av ett närmare femtioårigt postkontor i Skröven. Vilka är de sörjande? Ortens befolkning! Vi har inte makt att hejda det postverket vill genomdriva. Då blir frågan: får vi det bättre i glesbygden? Svaret kan bli både ja och nej. Vi vet vad vi haft och har erfärit vad vi får. Det är helt naturligt att alla vänta förbättringar, bättre service eftersom det utlovats i informationer. Jag väntar mig ingen förbättring men en likvärdig service.

Fröken Hilma Larsson började som föreståndarinnan för postkontoret i Skröven. Senare efterträddes hon av systern fröken Natalia Larsson, biträdd av fru Liisa Johansson och Allt Nurmilehto.

Genom dessa damer har det aldrig varit problematiskt med posten. Den har vi fått dagligen, trots att vi haft endast tre turer i veckan med lantbrevbärare. Även den avgående posten har fröknarna Larsson ordnat om den varit av brådskande natur, trots att dom inte haft skyldig-

het därtill. De har på ett rätt sätt förstått glesbygdens problem.

I och med att poststationen försvinner från Skröven betyder det en försämring för glesbygden. Den service vi haft får vi inte mer. Kan vi på ett rätt sätt uppskatta poststationsföreståndarnas uppoffringar och deras bemötande vi fått ären igenom. Jag är förvissad om att ortsbefolkningen delar min uppfattning i stort.

AXEL GUSTAVSSON
TORRIVAARE SKRÖVEN

Lantbrevbäringen från Hakkasbyn ersatte inte bara poststationen i Skröven utan också den i Mäntyvaara samt postombudet i Torasjärvi, varvid den dittillsvarande lantbrevbäringen från Pahtapalo, Talvirova och Torrivaara inneslöts i den nya linjen. Lantbrevbäringen utfördes med en tur varje vardag utom på avstickarna till byarna Särkivaara, Talvirova och Torrivaara, där det låga hushållsantalet bara motiverade tre turer i veckan.

Linaälv

Vi har tidigare kunnat notera, att den ena efter den andra av stationerna eller hållplatserna utmed malmbanan förenades med poststation, ofta efter framställningar som kunde dra ut på tiden. Den 1 september 1907 var det på motsvarande sätt dags att öppna en poststation i stationshuset i Linaälv. Som framgår av posttidtabellen stavades namnet ursprungligen med f i slutet, något som ändrades 1927 till v. Poststationen betjänade knappt 30 hushåll, vilka från 1899 hade haft lantbrevbäring från Gällivare. Sedan poststationen dragits in den 1 september 1961 fick de kvarvarande hushållen förbindelse med omvärlden genom en postväska.

Med postväskan kom brev och tidningar till byarna Allavaara och Ladnivaara, där postväskvärdaren fördelade dem i fack. Postverkets ersättning till postväskvärdaren baserades på det antal hushåll som betjänades.

Kiruna—Gällivare.

(Från och med den 1 september 1907.)

3 ⁵⁰	Narvik.....	12 ⁴⁷
P1k. 307		
Tåg 503.	Km.	
8 ⁵⁰	—	Kiruna 412 .....
9 ¹¹	14	Kalixfors .....
10 ⁰	42	Fjällåsen .....
10 ⁵²	67	Risbäck.....
11 ⁸	—	Linaälv.....
11 ²⁸	89	Sikträsk .....
11 ⁴⁵	100	Gällivare 409, 410...
		Tåg 504.
		P1k. 307
5 ¹³		Boden.....
6 ⁴⁵		Luleå .....
10 ²⁰		Jörn.....

Leipojärvi

Vid postföringslinjen mellan Överkalix och Gällivare, vilken inrättades 1832 i samband med att en postuppsyningsman tillsattes i Gällivare, kunde invånarna i Leipojärvi ta emot och sända vanliga brev med postföraren, till en början en gång var 14:e dag. Postföringsfrekvensen ökades i långsam takt. Servicen förbättrades genom att lantbrevbäring inrättades från Vittangi och i april 1911 lyckades leipojärviborna till och med få en poststation med till en början bibehållen lantbrevbäring. Den då tillämpade tidtabellen återges här invid.

Arbetaren Albert Vennström var den förste föreståndaren för poststationen i Leipojärvi, följd 1921 av handlanden Oscar Johansson. Denne var inte helt överens med sin arbetsgivare, som framgår av här återgivna förminskade utdrag ur hans brev.

*Jag vill ej uppväcka särskilda skriv-
väckningar med postverket om ersättnings-
medseende, utan uttänna rest av
pågående ärendet med det nedlagda er-
sättning, och samma gång uppställer
poststation i fråga vara ifrån fr. 4/1 1926
ty Kontoret gäller i 3 år och g. som om
frånvar blott 1 år.*

*Leipojärvi den 8/12 1926
Oscar Johansson*

801, II.

Vittangi—Leipojärvi.

(85 resp. 89 km.)

(Fr. 2. 4. 11)

(Vintern.)

(ålb.)

Th	8 ⁰	21	Vittangi 797, 802, 871 ...	M	5 ⁰
		15	Parakka	M	9 ⁰
			Vettaajärvi	S	6 ²
		20	Vettaajärvi		
		5	Nilivaara		
Th	10 ²		Margitta ...		
F	8 ⁰	13	Margitta		
		6	Purnuvaara		
		5	Dokkas		
F	12 ⁰		Leipojärvi 799	S	6 ⁰

(Sommarn.)

(glb.)

O	8 ⁰	25	Vittangi 797, 802, 871 ...	T	5 ⁰
			Parakka	T	9 ⁰
		15	Parakka	M	7 ²
			Vettaajärvi		
O	8 ²		Vettaajärvi		
Th	9 ⁰	20	Nilivaara	M	9 ⁰
			Nilivaara	S	6 ²
		5	Margitta		
Th	5 ⁰		Margitta		
F	4 ²⁰	13	Purnuvaara		
		6	Dokkas		
		5	Leipojärvi 799	S	6 ⁰

Ersättningsfrågan löstes den gången men från den 1 mars 1933 ersattes poststationen av ett postombud under Gällivare. Med 70-talets nya vindar byttes detta ut mot ett postställe, som till och med hann få beteckningen postkontor i den nya terminologin innan det drogs in den 1 oktober 1987 och lantbrevbäring åter blev betjäningsformen för befolkningen i Leipojärvi.

POSTKONTORSÄNDRINGAR

Indragning

Fr o m 1987-10-01 ersätts postkontoret 970 21 Dokkas och postkontoret i Leipojärvi med post-adress 972 00 Gällivare med lantbrevbäring från postkontoret 972 00 Gällivare. Sistadagsstämplarna kan erhållas på försändelser som skickas till adress: Postkontoret »Sistadagsstämpel Dokkas», 972 00 GÄLLIVARE.

P g a sen publicering kommer försändelser att stämpas i efterhand ca 2 veckor efter cirkulärets utgivning.

I "Meddelande minnespoststämplarna" kunde hembygdsamlande filatelister i modern tid ta del av postkontorsändringar. Detta utdrag är hämtat ur "meddelande" nr 38/1987.

Kilvo

Hållplatsen i Kilvo förändrades genom nybyggnad till en station 1910. Den 1 februari 1912 öppnades där en poststation med järnvägsbefälet som ansvarig för postsysslan. Poststationen blev drygt 24 år gammal men det var nära att den hade dragits in redan 1923. Detta berodde på att järnvägsstyrelsen under hand meddelade poststyrelsens trafikbyrå avsikten att dra in järnvägsstationen i Kilvo den 1 april 1923. På grund av en remiss i ärendet meddelade postdirektionen i Sundsvall den 13 mars 1923 "att poststationen i Kilvo anses kunna utan vidare indragas, om och när järnvägsstationen därstädes slopas, samt att det område, som betjänas av poststationen, icke synes böra i stället tillgodoseas med annan postanordning. Det visar sig av utredningen, att poststationens i Kilvo obetydliga rörelse till mer än hälften härflyter från Statens Järnvägars personal på platsen. För de små byarna, som ligga spridda kring Kilvo, erfordras icke lantbrevbäring vare sig från Nattavaara eller Nuortikon; därtill är rörelsen alltför obetydlig. Avstånden till närmaste poststation äro för övrigt enligt lappmarksförhållanden ej så stora".

Järnvägsstyrelsens ändrade sig, eller också var underhandskontakten med poststyrelsen bara ett skrämshot. Järnvägsstationen blev nämligen kvar. Inte ens direkt efter 1932 års sparsamhetskampanj under depressionstiden blev poststationen indragen trots att den fördes på tal i en större utredning som initierades av poststyrelsens skrivelse den 27 april 1931 till postdirektionerna angående poststationer med en årsuppbörd av högst 500 kronor. Inom övre norra postdistriktet undersöktes då möjlig indragning av inte mindre än 21 poststationer. Några år senare var det ändå klippt, som man säger ibland. Poststationen i Kilvo drogs sålunda in den 31 mars 1936.

Moskojärvi (Skaulo)

"Det är sällan vi får höra om postställen som växer. Men så är fallet i Skaulo. Den 7 november 1988 invigdes en ny lokal, dubbelt så stor som den gamla".

De positiva orden kunde man läsa i personaltidningen för Luleå postregion. De avsåg efterföljaren till den poststation som hade inrättats med 1913 års ingång med namnet Moskojärvi och kronojärgaren Nils Erik Johansson Ek som föreståndare. Han följdes redan vid årsskiftet 1915/1916 av Jona Andersson Fjällson och den 1 juli 1918 av Jonas Jonasson Vilén, som fick byta ut datumstämpeln mot en med gravyren Skaulo den 1 november 1926.

Platsen besöktes sedan april 1893 av postföraren på linjen mellan Gällivare och Vittangi, men det gick alltså två decennier innan man lyckades få en poststation till stånd där. Maria Vilén tog över den 1 september 1951 med Eva Dyrander som vakansvikarie från juli 1969 och ordinarie med 1970 års ingång. Poststationen byttes ut mot ett postombud den 1 mars 1971, som utväxlade med postkontoret i Gällivare. Postombudet hörde till de mera utnyttjade och kunde höjas till postställe den 1 juni 1974. Ur personaltidningsredaktörens intervju med Eva Dyrander citerar jag följande:

"Det är en otrolig skillnad på postarbetet idag jämfört med för 10 år sedan. Förr vågade jag inte göra någonting utöver det jag fått lära mig. Man var totalt anonym och den enda postkontakt som förekom var när postmästaren kom för att göra inventering, säger Eva.

- Nu för tiden träffar jag arbetskamrater vid bonus- och informationsträffar. Vi diskuterar problem och får idéer av varandra. Jag lär mig hela tiden nya saker. När man känner att man kan en sak, blir man modig och vågar ta egna initiativ. Jag kan kontakta kolleger för att få råd och hjälp.

För några år sedan började Eva att aktivt berätta för sina kunder vilka banktjänster hon kunde erbjuda. Antalet bankkunder på posten ökade snabbt och Eva fick lära sig allt om övertagande av andra bankers konton. Hon har blivit något av en expert och vet det mesta om hur problem vid överföring av löner från andra banker skall lösas. Idag kan Eva fixa det mesta åt sina kunder, antingen de frågar efter resevaluta eller vill låna pengar.

Skauloborna är väldigt måna om sin Post och utnyttjar därför inte något annat post- eller bankkontor. Vi skall visa att vi behöver vårt postkontor, är en vanlig kommentar.

Denna ömsesidiga uppskattning har lett till att Skaulo har fått en ny fräsch, dubbelt så stor postlokal."

MARKITTA POSTOMB 1 3.6.44 på
120 öre Montelius — perfekt, både
märke och stämpel. Magnus Gartrup
sålde det för 1.100 kr + provision!
(FILATELISTEN april 1994)

Markitta

Den 1 april 1914 inrättades en poststation i Markitta med hemmansägaren Johan Peter Persson Turtola som föreståndare, följd i juni 1933 av Selma Isaksson. Befolkningen i Markitta hade sedan augusti 1901 betjänats av lantbrevbäring från Vittangi. Poststationen ändrades till postställe den 1 maj 1975, för vilket den sedan

april 1961 tillträdde poststationsföreståndaren Rut Isaksson blev ansvarig. Poststället ersattes med lantbrevbäring från Gällivare med maj månads ingång 1984. Med Markitta utväxlade postombudet i **Granhult** post under perioden maj 1933 - oktober 1955, därefter med postkontoret i Gällivare.

Suorva

Poststationen i Suorva torde vara mest känd som den plats som fick posten befordrad med flyg på den första reguljära inrikes flygpostlinjen. Poststationen var då belägen i det område som numera ingår i Jokkmokks kommun och fick i sin första omgång en kort livstid, 12 november 1920 - 15 september 1923. Bokhållaren Hjalmar Falk var dess förste föreståndare, följd i februari 1923 av Oskar Thunborg.

I juni 1933 inrättades i Suorva ett postombud med utväxling av posten över Saltoluokta till den 5 september 1937 och därefter över Porjus, dock inte under de kallaste perioderna av de följande åren. Den 1 maj 1943 öppnades åter en poststation med namnet Suorva, nu belägen inom Gällivare kommun och indragen den 7 september 1953.

Mårdudden

En poststation fanns i Mårdudden under tiden 1 april 1922 - 30 april 1925 med lärarinnan Sara Skiddi som föreståndare. Efter poststationens första indragning betjänades hushållen med lantbrevbäring från Lakaträsk, så som de gjort under ca två decennier före poststationens tillkomst. En poststation öppnades åter i Mårdudden den 16 december 1928 och blev nu mera långvarig med Tekla Lindgren som föreståndare till och med februari 1943. Hon följdes av Lilly Lindberg (1943-1951), Edvin Lindgren (1951-1953) och Inga-Britt Lindgren (1953-1966).

Poststationen ersattes med ett postombud den 1 juli 1966 med utväxling över Lakaträsk. Detta statushöjdes till ett postställe den 12 december 1974. Nu var Berta Henriksson ansvarig för dess skötsel, följd av Inez Engfors i november 1978. Poststället avvecklades med maj månads utgång 1992, varefter hushållen utväxlar sin post genom en väska som expedieras i Harads. Något mera om postställen berättas i avsnittet om Ritsem i slutet av detta häfte.

Pålkem

Även Pålkemborna fick lantbrevbäring från Lakaträsk under ett par decennier i seklets början. Från april 1922 utgick lantbrevbäringen från Mårdudden och med Mathilda Jönsson som föreståndare öppnades den 1 maj 1925 en poststation i Pålkem. Hon efterträddes vid 1953 års ingång av Gertrud Jönsson som i sin tur lämnade över chefskapet till Greta Hansson på nyåret 1956.

Poststationen drogs in den 31 januari 1975 och de 31 personer, fördelade på 16

hushåll som i slutperioden kunnat vända sig till poststationen, har därefter fått posten genom en postväska.

Vettasjärvi

Representanter för byamänsgrupperna i Nilivara, Markitta, Vettasjärvi och Kuusihuornas begärde i ett brev den 26 maj 1905 till poststyrelsen att få en poststation i Nilivaara. Där om nämns något i ett följande avsnitt om den sistnämnda orten. Vettasjärviborna som var med om denna framställning, fick fördelen av en poststation så småningom, och det ett helt år innan nilivaaraborna nådde så långt.

På grund av ett brev den 25 april 1929 till postmästaren i Gällivare från folkskolläraren Emil Grym i Vettasjärvi (med postadress Markitta) gjordes en utredning om behovet av en poststation i Vettasjärvi. När postdirektionen i Boden redovisade denna till poststyrelsen den 23 januari 1930, anfördes bl a att det var motiverat att inrätta en poststation i Vettasjärvi "med hänsyn såväl till folkmängden som till ortens avlägsna läge".

Invanarna i Vettasjärvi hade haft lantbrevbäring från Vittangi under perioden 1901 - 1914 och därefter från Markitta. Vid detta tillfälle fullgjordes lantbrevbäringen med två turer i veckan av V L Isaksson på linjen Markitta - Käätöjärvi. Förslaget gick ut på att turantalet skulle ökas till tre per vecka och att en poststation skulle öppnas i Vettasjärvi. Poststyrelsen beslöt i enlighet därmed för tillämpning från den 1 juni 1930 med just initiativtagaren Emil Grym som föreståndare. Denne satt vid rodret blott ett år, följd av småskollärarinnan Anna Johansson (1931-1941), och Greta Persson (1941-1975).

Med Greta Persson kvar som ansvarig byttes poststationen den 1 april 1975 ut mot ett postställe. Helny Johansson hann avlösa henne som "funktionär vid postställe" (den formella beteckningen) under tio månader innan poststället drogs in med maj månads utgång 1990. Därefter betjänades hushållen i Vettasjärvi åter med lantbrevbäring, nu från Vittangi. Postadressen Vettasjärvi har bibehållits.

Över Vettasjärvi expedierades posten till postombudet i Käätöjärvi under perioden augusti 1934 - 17 mars 1941, därefter över Gällivare.

Purnu

En poststation fanns i Purnu under perioden 1 augusti 1930 - 11 maj 1968 med Artur Falk som föreståndare. Den ersattes därefter med lantbrevbäring från Hakkasbyn, d.v.s samma utgångspunkt som gällt för lantbrevbäringen till Purnu alltsedan september 1906, då orten fick sin första förbindelse med omvärlden genom postverkets försorg.

Nilivaara

I ett brev till poststyrelsen den 26 maj 1905 begärde byamännen i Nilivaara, Markitta, Vettasjärvi och Kuusihuornas att få en poststation i Nilivara by "enär det är särdeles betungande och tidsödande att avhämta värdeförsändelser från postkontoret i Gällivare". Folkskolläraren A W Bäckström föreslogs bli föreståndare för den önskade poststationen. Under den följande remissbehandlingen fick bland andra poststationsföreståndare Abraham Johansson i Vittangi uttala sig. Han ansåg frågan vara för tidigt väckt och att nödvändigheten fordrade att frågan "tills vidare lämnades vilande". Hans svar utgjorde i övrigt en återblick på utvecklingen, varför jag väljer att här göra ett utdrag:

"För att betjäna befolkningen i de byar, som nämnas i akten, har Kungl. Styrelsen för några år sedan anordnat lantbrevbärlinje mellan härvarande poststation och Leipojärvi by. Statistiken under dessa år visar, att försäljningen av å denna linje åtgångna frankotecken icke förmått inbringa i regel ens en månads avlöning för brevberaren under ett kvartal. Om nu med bifall till framställningen poststation öppnades i någon av byarna å linjen i fråga, vill jag såsom min enskilda uppfattning uttala det antagandet, att åtgången av frankotecken torde i ganska ringa mån, om ens nämnvärt ökas, så att de ökade omkostnader, som inrättandet av poststation göra, synbarligen endast öka redan befintliga förluster."

Poststationsföreståndare Johansson i Vittangi, tillika folkskollärare, tänkte också på andra konsekvenser om framställningen skulle bifallas:

"Så vitt mig är bekant, kunna de flesta av här avsedda byar räknas till de mindre befolkade, och rörelsen i desamma är i förhållande därtill ganska begränsad, vartill kommer, att om poststation inrättas i Nilivaara, de övriga byarnas befolkning måste likväl, i saknad av sådan anordning, vara beroende av den hjälp lantbrevberaren kan lämna den".

Även postmästare Fredrik Hackzell fann en poststation i Nilivaara obehövlig vid ansökningstillfället och postinspektionen i Sundsvall föreslog poststyrelsen i sin redovisning den 7 september 1906 att framställningen inte "måtte till avseende föranleda". Detta blev också poststyrelsens beslut den 11 september.

En poststation skulle ändå komma att inrättas i Nilivaara den 1 augusti 1931, då förutsättningarna blivit annorlunda och flera poststationer redan fanns i glesbygdsområdet i Gällivaretrakten. Hulda Lantto blev föreståndare, följd den 1 oktober 1971 av Sune Olofsson. Poststationen ersattes med ett postställe med 1975 års ingång och detta drogs in den 30 april 1984, varefter hushållen betjänas med lantbrevbäring från Gällivare.

Dokkas

Poststationen i Dokkas öppnades den 1 mars 1933 sedan befolkningen där under ca 20 år hade betjänats genom en postväska och dessförinnan under drygt tio år med lantbrevbäring från Vittangi. Till föreståndare antogs Anna Kristina Vilhelmina Olsson, följd den 1 augusti 1963 av Anna Greta Lantto. Hennes efterträdare från

den 1 augusti 1968 Sigrid Karolina Eriksson fick den 1 februari 1975 uppleva att den lilla poststationen organiserades som postställe ("postkontor" från och med 1986). Detta avvecklades den 1 oktober 1987 och hushållen anknöts till lantbrevbäring från Gällivare.

Under perioden 16 juli 1945 - 30 juni 1970 utväxlades över Dokkas posten till postombudet i Purnuvaara.

Information från Postens huvudkontor

ÖVERSIKTEN

1987-10-22

724-744

Postkontor som dragits in

Ny ortsadress

1987-10-01

Pk 970 21 Dokkas

972 00 Gällivare

Den 1 oktober 1987 drogs postkontoret i Leipojärvi in. Ortsadressen blir oförändrad 972 00 Gällivare.

**724 Postkontors-
ändringar**

Nattvaaraby

Fyra km från Nattavaara, där en förenad post- och järnvägsstation öppnades med 1892 års ingång, ligger Nattavaaraby. Där betjänades hushållen med lantbrevbäring från Nattavaara från 1918 och hade dessutom tillgång till ett postombud från 1936 års ingång. Dess befogenheter ansågs inte tillräckliga och den 26 juni 1937 daterade folkskolläraren Axel Israelsson och hemmansägaren Teodor Mathiasson ett brev till poststyrelsen på byastämmans vägnar med anhållan om en poststation. I sin kommentar till framställningen skrev postmästare Emil Haag i Gällivare bland annat att det redan vid inrättandet av postombudet kunde ha varit motiverat med en poststation i stället. Han tillade bland annat:

"Enligt uppgift av postombudet har ortsbefolkningen särskilt reagerat däremot, att - när nu en gång en fast postanordning (postombud) inrättats - denna ej äger befogenhet att mottaga skattelikvider utan vederbörande fortfarande skola nödgas anlita Nattavaara station för detta slags postärenden.

Nattavaara by torde vara det av postkontorets postombud, som har den största rörelsen och högst sannolikt så stor, att den mer än väl motiverar inrättandet av en poststation av 1:a klassen".

Postdirektionen i Boden var enig med postmästaren i det stora hela och hemställde den 20 juli 1938 hos poststyrelsen om att postombudet skulle bytas ut mot en poststation. Sedan namnfrågan avgjorts i korrespondens med ortnamnskommissionen, telegrafstyrelsen och järnvägsstyrelsen beslöt poststyrelsen att poststationen skulle öppnas den 1 november 1938 med namnet Nattavaaraby. Från den 1 mars 1966 ändrades stavningen till Nattavaaraby. Den 1 november 1975 förändrades poststationen till ett postställe ("postkontor" från 1986) och den 4 februari 1991 gick det över till ett entreprenadpostkontor. Detta framgick inte av tillkännagivandet i publikationen "Översikten", där den sistnämnda förändringen presenterades som indragning av postkontoret i Nattavaaraby.

ÖVERSIKTEN

Information från Postens huvudkontor

1991-02-07

55-73

Postkontor som dras in

Ny ortsadress

1991-02-02

Pk 791 03 Falun 3

Pk 980 44 Nattavaaraby

-

980 44 Nattavaaraby
behålls som ortsadress

* 55 Postkontors-
ändringar

Mäntyvaara

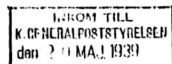
Mäntyvaara på ett litet avstånd från postföringslinjen mellan Överkalix och Gällivare fick vid 1932 års ingång ett postombud, vilket till en början utväxlade posten med poststationen i Hakkasbyn och från oktober 1935 med postkontoret i Gällivare. Den 3 februari 1939 skrev köpmannen Henning Johansson i Mäntyvaara till poststyrelsen och anhöll att en poststation skulle få inrättas. Ett motiv var att han önskade större möjligheter att klara penningförsändelser postledes.

Postmästare Emil Haag i Gällivare erinrade i sin remisspåskrift den 9 mars 1939 att han redan 1936 hade föreslagit att en poststation skulle inrättas i Mäntyvaara. Nu framhöll han bl a följande:

"Utväxlingen med postombud är alldeles särskilt betungande för den postanstalt, som ombesörjer denna utväxling. Postkontoret (i Gällivare) har för närvarande 6 postombud, av vilka 5 äro av den betydelse, att rörelsen vid vart och ett torde motsvara den vid en mindre poststation. Det synes vidare icke osannolikt, att inom den närmaste tiden postkontoret erhåller ytterligare två nya postombud (Kainulasjärvi och Äijävaara). Det skulle bereda kassatjänstemännen här en välbehövlig lättnad och eliminera någon del av den vid posternas iordningställande på aftonen efter pkp:s 53 upp ankomst rådande brådskan, om postkontoret för något av postombuden kunde få övergå till det mindre tidskrävande expeditionssätt, som tillämpas för poststationer."

Postdirektionen i Boden redovisade några detaljer i postföringen som också pekade på skäl för bifall, och bifall blev det sedan poststyrelsen kommunicerat i namnfrågan, där bl a de synpunkter yppades som framgår av illustrationen.

Ib 348
39
Kungl.
Generalpoststyrelsen.

OK 20
437
21. 5/5 39

Till Kungl. Ortnamnskommissionen.

Fråga föreligger om inrättande av poststation i byn Mäntyvaara inom Gällivare socken, Norrbottens län.

Telegrafverkets växelstation på platsen benämnes Mäntyvara.

Generalpoststyrelsen får äran anhålla om upplysning, huruvida från Eder sida finnes något att erinra mot att poststationen benämnes Mäntyvara. Stockholm den 28 april 1939.

FÖR KUNGL. GENERALPOSTSTYRELSEN

A. Söder

-vaara! Införandet av skrivningen -vara med ett a varre ägnad att skapa orda i den finska rättstavningen. Visserligen förordade Ortnamnskommittén 1926 denna skrivning, men ingen fackman synes ha blivit rådförd dä.

Ortnamnskommissionens yttrande:

Ortnamnskommissionen har intet att erinra mot det föreslagna namnet Mäntyvaara under förutsättning att slutleden i namnet stavas -vaara med tre a. Stockholm den 4 maj 1939.

Dnr Ib) 348.

Collinder
Bengt Hesselman *Johan Sahlgren* *Sikshalling*

Poststationen i Mäntyvaara öppnades den 1 september 1939 med snickaren Edvin Säv Lind som föreståndare men avvecklades i samband med att postverkets nya transport- och sorteringsorganisation infördes den 12 maj 1968. Ersättningen blev då lantbrevbäring från Hakkasbyn.

Sammakko

Till trakten av Sammakko utgick en lantbrevbäring från Hakkasbyn sedan 1906. Den kompletterades med ett postombud i Sammakko den 1 september 1936 vars post till en början utväxlades med Hakkasbyn men efter kort tid med Gällivare. Postombudet ersattes med en poststation den 1 april 1943. Till föreståndare antogs den som ansvarat för postombudet, Elina Karlsson, följd den 1 december 1945 av Vilhelm Larsson. Liksom poststationen i Mäntyvaara drogs poststationen i Sammakko in i samband med postverkets nya transport- och sorteringsorganisation. En lantbrevbäring från Hakkasbyn med start den 13 maj 1968 blev ersättningen.

Palohuornas

I Palohuornas möter vi samma mönster som i Sammakko. Området betjänades av lantbrevbäring från Hakkasbyn med början på hösten 1906, kompletterad med ett postombud den 1 september 1936, vars postutväxling skedde med Gällivare postkontor. Den 1 april 1943 fick postombudet med dess ansvariga Vera Ekenbo status av poststation. Postverkets nya transport- och sorteringsorganisation från den 12 maj 1968 sammanföll med poststationens indragning. Från den 13 maj anordnades en bilåkande lantbrevbäring på två linjer från postexpeditionen i Hakkasbyn. Linjen Hakkasbyn - Sammakko - Palohuornas - Purnu - Puolalaki - Sadjem - Hakkasbyn blev ca åtta mil lång och betjänade vardagligen sammanlagt ca 180 hushåll.

Vietasbygget

Uppförandet av kraftverket i Vietas beräknades vid planeringen som mest kräva en arbetsstyrka av 900 personer. Med en prognos över fördelningen av denna under tiden 1965 - 1972 beslöt postdirektionen i Boden i augusti 1965, att en poststation skulle inrättas i Vietas väster om Gällivare utefter Stora Sjöfallsvägen.

Statens Vattenfallsverk föreslog namnet Vietas för poststationen efter den älv, Vietasjokk, vid vars utlopp ett litet samhälle växte upp. Postdirektionen föreslog

KUNGL POSTSTYRELSENS ALLMÄNNA CIRKULÄR

1973-09-04

Poststyrelsen har beslutat att ett nytt slag av postanordning skall inrättas och benämnas postställe. Postställen skall bli ersätta nuvarande poststationer på orter, där underlag saknas för såväl postanstalt som lantbrevbäring, samt vissa större postombud. Närmare anvisningar för inrättande av postställen har lämnats i skrivelse 1973-07-04 till postdirektörer och postmästare. Dessa anvisningar återges här nedan, dock i något avkortad form.

Omorganisationen av poststationer och postombud till postställen skall ske successivt och i samband med att RC-systemets kassarutiner införs. Inom områden där RC-anlutningen redan ägt rum är det avsett att omorganisationen skall genomföras successivt i den takt personalresurserna vid postdirektioner och postkontor medger. I princip bör organisationsändringarna vara färdiga vid utgången av år 1974.

Postställe kan inrättas

a) för att självständigt betjäna en mindre tätbebyggelse inom område, där underlaget inte är tillräckligt för att inrätta postanstalt eller lantbrevbäring (*glesbygdspostställe*)

b) för att ombesörja värdeförmedlingen (kassatjänsten) inom tätbebyggelse, där den vanliga posten delas ut av lant- eller stadsbrevbärare men där underlaget inte är tillräckligt för att inrätta postanstalt (*filialpostställe*)

Anm Enligt nuvarande riktlinjer (ATU 2.1) kan en lantbrevbäringslinje vid behov kompletteras med ett fast uppehåll för lantbrevbäraren i särskild lokal eller med ett postombud med begränsad service – inlämningsställe. Sådana fasta postanordningar skall i fortsättningen kallas postställen. Därvid skall det förstnämnda slaget av postställen benämnas *lantbrevbäringspostställen* och det sistnämnda slaget *inlämningspostställen*. För dessa postställen gäller särskilda bestämmelser i fråga om verksamhet, organisation, redovisningssystem etc. Vad som här nedan sägs gäller således inte för lantbrevbärings- och inlämningspostställen.

För att postställe enligt a) skall inrättas fordras i allmänhet ett kundunderlag av minst 40 hushåll. För att postställe enligt b) skall inrättas erfordras i allmänhet ett kundunderlag av minst 150 hushåll inom den sammanhängande bebyggelsen. Avståndet till närmaste postanstalt bör vara minst 3 km.

266

266 Postställen

1 Allmänt

2 Organisation m m

2.1 Krav på hushållsunderlag m m

däremot namnet Vietasbygget, vilket fastställdes av poststyrelsen. Däri kan man tolka en markering av att poststationen ansågs vara tillfällig. Den öppnades med oktober månads ingång 1965, då Gunhild Vesterberg anställdes som föreståndare. Från och med december 1971 vikarierade Iris Blom, som fick uppleva poststationens indragning den 30 oktober 1973. Den nya postadressen för dem som anlitat Vietasbyggets poststation blev nu Ritsem, där ett postställe öppnades den 31 oktober 1973 med just Iris Blom som ansvarig.

Bland andra poststationer vars tillkomst initierats av kraftverksbyggen kan nämnas Harsprånget år 1946, Kilforsen och Flybrännan år 1949, Harseleforsen, Högberget, Stornorrfors och Grundforsbygget år 1954, Trängslet år 1956, Tuggenbygget och Laxede år 1959, Ajaureforsen år 1960 och Gallejaurebygget år 1961. Dessutom tillkom poststället i Ritsem på grund av ett kraftsverksbygge (nästa avsnitt).

Ritsem

I Ritsem fanns under tiden 31 oktober 1973 - november 1978 ett postställe med ortens adress på grund av det närliggande kraftsverksbygget. När det var aktuellt att ge denna bebyggelse i anslutning till kraftverksbygget vid Vietas en fast postanordning, inrättades inte längre några poststationer. Innovationen postställe hade kommit till efter initiativ av Eberhard Löwendahl vid poststyrelsens trafikavdelning. Premiär för denna anordning blev det i Växjö med tillkomsten den 17 september 1973 av poststället i Sandsbro ca fem kilometer norr om stadens centrum.

I Ritsem fick Iris Blom ansvara för postställets skötsel. De som hade detta ansvar fick inte titeln "föreståndare" utan endast "funktionär vid postställe", en lek med ord som torde ha haft sin orsak i fackliga förhandlingar.

Ritsem skilde sig från flertalet andra postställen genom att dess datumstämpel hade blott namnet Ritsem. Reglerna för utformning av datumstämplar vid postställen framgår av en del av utdraget ur cirkuläret på de två följande sidorna.

KUNGL POSTSTYRELSENS ALLMÄNNA CIRKULÄR

1973-10-01

310-312

Den 31 oktober 1973 öppnas postställe benämnt *Ritsem* i Gällivare kommun. Ortsadressen är 970 28 Ritsem.

310 Postanstaltsändringar

Postanstalt som dras in	Ny ortsadress

Fr o m 1973-10-31

Pst 970 26 Vietasbygget	970 28 Ritsem

34

2.2 Verksamhet m m

Omfattningen av ett postställes verksamhet är i tillämpliga delar lika med en lantbrevbärares verksamhet. Detta innebär bl a

att postställe redovisar till RC,
att postställe lämnar kvitto för inbetalda medel ur I-journal för lantbrevbärare, bl 2121.12,
att postställe lämnar kvitto för ass och rek ur PL-journal, bl 2122.21.

Öppethållandet anpassas efter kundunderlaget på orten. I regel skall ett postställe ha öppet 1 à 2 timmar varje vardag. Öppethållandet bör i princip inte delas. Det bör förläggas i anslutning till postens ankomst.

Arbetstiden fastställs efter tidsstudier och med ledning av dessa studier upprättas en tjänstgöringslista.

2.3 Namn, ortsadress m m

Poststället skall ha ett namn, som i allmänhet utgörs av namnet på den ort, by etc där poststället är beläget.

Ett postställe har i allmänhet samma ortsadress som den postanstalt över vilken posten till poststället expedieras. Ett glesbygdspostställe kan dock vara adressenhet om så är nödvändigt för att posten till poststället inte skall väsentligt försenas. Postställen som är adressenheter kommer att tas med i Postanstaltsförteckningen.

Postställe förkortas »ple».

2.4 Arbetsanvisningar, cirkulär, stämplat etc

Postställena skall tilldelas ett exemplar av Anvisningar för postställen, Allmän tjänsteordning (ATO) och Poststyrelsens cirkulär LP-Nytt.

Anm Anvisningar för postställen är en ny publikation som vid utbyte av poststationer och postombud mot postställen skall ersätta nuvarande instruktioner etc för dessa postanordningar.

LP-Nytt kommer att ersätta nuvarande cirkulär för postombud och lantbrevbärare (plcirk). I avvaktan på utgivningen av LP-Nytt skall postställena tilldelas plcirk.

Ett postställe som är adressenhet skall ha ortnamnet i datumstämpeln. Ett postställe som inte är adressenhet skall ha den postanstalts namn över vilken posten expedieras överst i datumstämpeln och det egna namnet nederst i datumstämpeln.

Anm Poststation, som omorganiseras till postställe och som även efter omorganisationen skall vara adressenhet, skall bibehålla sin datumstämpel. Även postombud som omorganiseras till postställe kan t v bibehålla sin datumstämpel, såvida poststället inte skall vara adressenhet.

Postställe skall ha det egna namnet i I-stämpeln. RC-ansluten poststation, som omorganiseras till postställe, skall bibehålla sin nuvarande I-stämpel.

2.5 Inspektion och inventering

Fullständig inspektion och inventering skall göras minst en gång om året vid postställena. Om poststället utväxlar post med annan postanstalt än postkontoret, bör den årliga inspektions- och inventeringsförrättningen göras i samband med inventering av postanstalten.

Häftena i den posthistoriska serien tillverkas med hjälp av en ordbehandlare, en ljuslåda för montering och en kopiator, allt av enklaste slag. Det är fråga om ett rent hantverk och defekter kan förekomma. Jag hoppas Du har överseende därmed och att Du accepterar att det framforskade innehållet är viktigare än häftets utförande.
Erik Lindgren

Uppdatering

Manuskripten till de 300 första häftena i posthistorisk skriftserie har skrivits under åren 1988 -1995, d v s under en mycket händelserik period i postens historia. Då har avsevärda förändringar inträffat. Jag har därför funnit det angeläget att komplettera häftena med uppgift om de postanstalter, som på något sätt fått status förändrat sedan jag arbetade med manuskripten. Det rör sig i de flesta fall om övergång till entreprenad enligt de planer som omfattades av projekt "Nät 92". Oftast är det fråga om "Post-i-butik" med dess variationer, t ex i bibliotek, i livsmedelsaffär, i bensinmack osv. I några skrifter har jag inarbetat sådana ändringar under respektive ortsavsnitt, men ibland har det varit lämpligare att ange ändringarna samlade, som här.

Postkontoren i Nattavaaraby, Puolittkasvaara, Risbäck och Tjautasjaur har sålunda lämnats på entreprenad, Nattavaaraby och Risbäck till Konsum, Puolittkasvaara till Kalotten Livs AB och Tjautasjaur till ICA-Loef. De ingick därmed i den stora gruppen "post-i-butik" men det sistnämnda postkontoret drogs in den 1 april 1996.